DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE

DISTINCTIS ET CONFLUENTIBUS VARIOLIS.

QUAM,

ANNUENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. FRANCISCI FABRICII,

S. S. THEOL. DOCT. HUJUSQUE, NEC NON ORATORIÆ SACRÆ, IN ACAD. LUGD. BAT. PROFESSORIS ORDINARII, UT ET ECCLESIÆ IBIDEM PASTORIS;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI *Conſenſu,* & *Nobiliſſimæ* FACULTATIS MEDICÆ *Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summiſque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis ritè ac legitimè conſequendis,

Eruditorum Examini ſubmittit.

FRANCISCUS CLIFTON, Anglo-Brittannus.

Ad diem 28. Septemb. 1724. horâ locoque ſolitis.

- - - - - - - - - *ſi propius ſtes*

Te capiet magis - - - Horat. de Art. Poët.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud HENRICUM MULHOVIUM, 1724.

DOCTISSIMO AMICISSIMOQUE
VIRO

GULIELMO MACE,

FRANCISCUS CLIFTON.

S. P. D.

Cùm, aliquot abhinc Annis, tanta fuit inter Nos Conſuetudo, tanta Opinionum, in illa ſaltem Philoſophiæ Parte quæ Medicinam ſpectat, Conjunctio, cuinam, quæſo, Primitias haſce meas vel æquo Jure vel æqua Libertate, ac Tibi, Domine, dicare queam? Quanquam enim multis Viris & Eruditione ſumma & Honoribus, claris, quod probe noſcis, multum debeam; Tibi certe plurimum debeo, ex tuis Literis, tuis Obſervationibus, tuis denique Doctrinis, in Rebus Philoſophicis, melius inſtructus, quam ex omnibus aliis, cum Amicis doctis, tum etiam eruditis Scriptis. Hæc equidem quò ſæpius in Animo volvo, eò intenſius Grates perſolvere dignas afflagito. Omnia autem hujuſmodi, quæ magna Lubentia, magno ſane Ardore, ſalva interim (prout ſemper debet) Veritate, ſubjungere

gere poſſem, egregia tua Modeſtia palam dicere omnino vetat. Dum enim Animo & Opibus ad Gloriam ſibi conciliandam, ſuiſque Nepotibus Honores ſplendidos incumbunt alii, aliique inhiant; Tibi, contra, Sorte tua contento, ſevera ſed honeſta Veritatis Indagatio, ejuſque repertæ ingenua inter Amicos tuos Communicatio (& Oh! quam religioſiſſimè vellem, cum Pace tua, Amice, omnibus aliis eandem eſſe Felicitatem) maximo ſunt Studio Cordique ſemper; & in his profectò totus es & indefeſſus. Perge, precor, Clariſſime Vir, & Votis noſtris & aliorum fave; & pro publico Commodo, Te, Deus, incolumem faxit. In Præſentia autem, hanc Diſſertationem, ea, quâ ſemper polles, Humanitate accipere placeas; Opuſculum ſane, minimè Gentium tua Cura, multo minus Patrocinio, dignum; niſi fortè hoc unicum excipere velis; nempe quod, utcunque rude incultumve ſit, inviolabile Pignus ſummæ pro Te Reverentiæ ſecum adfert, nullis Artibus, nullo Temporis Spatio, nullis denique Fortunæ Vicibus, eradendæ, fido. Vale.

Dabam Lugd. Batav.
VIII Calend. Octob.
A. S. CIↃ IↃCCXXIIII.

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE DISTINCTIS ET CONFLUENTIBUS VARIOLIS.

§. 1.

Plurima ſunt apud Autores, de Ortu, Cauſis, Progreſſu, Signis & Cura Variolarum. Quoad ortum; cum inter noſtram Victûs Rationem & illorum multum intereſt; multum inter Cæli Tempeſtates; multum inter noſtros morbos & ſuos; & denique multum inter Mechanicam noſtram ſcientiam & ſuam; an Græcis primum an Ægyptiis potius cognitæ fuerint Variolæ, hodie puto parum refert: Quisquis enim Antiquitatis licet pulcherrime gnarus, præſentem morbi cujusvis ſtatum ignorat, pingui certe Minerva ad Curationem accedet.

Omnes autem qui Controverſiam hanc altius trutinatam videre vellent; iique etiam qui Antiquitatis Morbi Cognitionem Curam reddere poſſe faciliorem putant, clariſſimum

J. Friend [a] conſulant: Scripta enim eruditorum diligentiſſime legit, & opinionem eorum de hoc morbo cum uſitata ſua Elegantia accuratiſſime protulit.

De hiſce vero ut & de Cauſis & Progreſſu, quomodocunque inter ſeſe diſcrepant Autores, de Signis & Cura melius ſibi conſtant. Antequam autem ulla horum habeatur Ratio, pauca præmittere juvet, unde Methodus hujus Diſſertationis melius eluceſcat.

§. II.

Morbus eſt Phyſicus Effectus, ſive ſtatus Corporis viventis, in quo exercendæ actionis cujuſcunque tollitur Facultas [b]; ergo mutatio quædam in Corpore efficitur. Omnis autem mutatio fit per motum; & motus fit per Leges quasdam ab excellentiſſimo omnium Creatore datas. Ille vero utpote cui maxima fuit ad excogitandum Sapientia & ad operandum Omnipotentia, quicquid egit, ſapientiſſime egit; ergo Leges per quas Corpus alterum ab altero afficitur, optimæ ſunt & ad Effectus ſuos producendos omnino aptæ; Effectus etiam per conſequens utiles ſunt, regulares, naturales & neceſſarii: Morbus igitur ſi Phyſicus Effectus eſt, nihil habet Legibus iſtis inconſiſtens; ergo ſimplex eſt, regularis, & neceſſarius; eademque via, qua omnes alii Effectus per totum mundum, intelligendus.

Verumenimvero in Philoſophicis Diſquiſitionibus Modus ille, per quem diverſæ Rerum mutationes efficiuntur, accuratæ omnium Phænomenων Obſervationis, Comparationis & Mechanici ex eis Ratiocinii ope, luculentiſſime, ſi potis eſt, percipiatur; ergo in Arte Medica (quæ Philoſophiæ nobiliſſima Pars eſt) quo magis ad diverſa morbi ſtadia & Phænomena Corporis in ſano morbidoque ſtatu attendimus, eo clarior apparebit morbus, & quo clarior Morbus eſt, eo certior ſæpenumero curandi Methodus.

Hinc liquet eos, qui ad accuratam morborum Συμπτωμα-

το-

a. v. Epiſtol. ejus de purgantibus in 2a variolarum Confluentium Febre adhibendis. b. v. Boerh. Inſtitut, Art. 696.

πολυγίαν delineandam, quique ad juſtum inde Ratiocinium, Principiis Mechanicis non Figmentis Cerebri inſiſtens penitus, deducendum, maxime ſudarunt, de Republica Medica optime præ aliis meruiſſe.

Sed in hoc quem agimus morbo, eminent ſupra omnes (in Signis ſaltem enarrandis) apud veteres Rhazes[c], & apud recentiores Sydenhamus: accuratiſſima igitur illorum Scripta & præprimis Sydenhami (Ille enim, cum Enarrationes omnium Rhazis uſque a ſeculo ad illius Tempora Medicorum mancæ ſint & imperfectæ, magna ſane an medentium magis an ægrotantium Felicitate, hoc quicquid defuit, largiter ſupplevit, morbique diverſa & ſtadia & Genera luculentius expoſuit Unus, quam alii omnes Gentium omnium atque ætatum Medici[d]) trutinare ſtatuo; ut, quantum poſſum, eliciantur Cauſæ, propter quas tam multis Medicis, iiſque exercitatis, in Morbi hujus Tractatione tam infeliciter ceſſit: liquido enim conſtat ex eruditis ſuis Deſcriptionibus necnon ex quotidiana Experientia, nullum eſſe graviorem Morbum; nullum ſane, in quo Medici vires magis deficiunt[e].

§. III.

Hæc autem dum eâ qua poſſum ſedulitate diſſeram, veſtigia ſua non tam preſſe, non tam religioſe perſequi libet (quod obiter moneo), quaſi in Arte Medica ab aliis abhorrere nefarium eſſe duxi; aut quaſi Ars ipſa ita numeris omnibus abſoluta eſſet, ut nihil emendari nihil adjici poſſet. In hac fui ſententia dudum, nihil æque Literarum ſtudiis & Diſquiſitionibus Philoſophicis obeſſe, ac nimiam erga alios Obſervantiam.

Hæc dico, non ut Labem in erudita ſcripta aliorum inferam: ea equidem, utpote quæ ad Salutem & Incrementum Reipublicæ Medicæ conſcripta erant, optime colo approboque maxime. Cùm vero Corpus Humanum non niſi Machina curioſa eſt ex Fluidis & Solidis juxta Hydroſtaticas

c. v. Friend ut ſupra p. 90. d. v. Boerh. Aph. ſub Finem Cap. de variolis & Sydenh. op. omn. edit. Lond. 1705. p. 517.

Mechanicaſque Leges ſumma Arte fabricata; ſcripta illa, quatenus Legibus hiſce minime conſtant, eatenus ſæpe vaga ſunt & deluſoria; quatenus hiſce conſentanea, eatenus religioſiſſima Obſervantia digna ſunt. Atque hinc utinam (cum clariſſ. viro Jodoco Lommio[f]) hodie quoque Conſuetudo teneret, ut quemadmodum Plato ἀγεωμέτρητον ϗ ἄμουσον ab Auditorio ſuo eliminavit; ſic etiam ἀφυσιολογήτῳ omnis interdicatur Acceſſus ad humanæ ſalutis Præſidem Artem.

§. IV.

Præmiſſis his relictaque aliis (quos iſtiusmodi ſpeculationes melius juvant) de Ortu, Cauſis, & Progreſſu Variolarum Disquiſitione, ad enarranda ſigna Methodumque medendi inde conſiderandum proxime accedo.

Ratio autem morborum deſcriptoria a clariſſimo Bellino prius inſtituta, cùm omnes alias propter ſimplicitatem ſuam & Utilitatem longe ſuperat, obſervantiam meam in Præſentia conciliavit: Illius igitur inſiſtens methodo, in variolis, dico ſunt

Antecedentia.

Rigor & Horror; Calor admodum intenſus, Oculorum Splendor; Capitis & Dorſi Dolor vehemens; Vomituritio; Inquietudo magna; in Adultis ſed nunquam in Infantibus ingens in Sudores Propenſio (unde minime confluxuras eſſe licet conjicere) Dolor ſub Scrobiculo Cordis, Stupor etiam & ſomnolentia; atque in Infantibus Inſultus Epileptici.

In Sanguine autem laxiori nonnunquam accidit, ut ſeparationis Periodus ſenſim atque gradatim ſine inſigni aliqua ægritudine tranſigatur, priusquam Expulſio materiæ Puſtularum Eruptione ſe prodat. [g]

Hæc in diſcretis; in confluentibus

Eadem ſymptomata ſed atrociora; Febris ſc. Anxietas, ægritudo, vomituritio &c. immanius ſæviunt; nihilominus non ita prompte hic in ſudores diſſolvitur æger ac in diſcre-

tis.

f. v. Præfat. ad ejus in Celſum Commentarios, g. v. Sydenh. p. 96.

tis. Diarrhæa inſuper nonnunquam Eruptionem præcedit, & ad Diem unum alterumve poſt illam protrahitur, quod quidem in diſcretis nunquam contingit.[h]

In utraque ſpecie Febris a primo ſtatim Inſultu ad Eruptionem usque præcipue dominatur. ægrum urget nunc Phrenitis nunc Coma. Adoleſcentes porro & ætatis Flore vigentes (præcipue ſi vino aut alio quovis Liquore ſpirituoſo ſe nimium impleverint) aliquando tentat Urina ſanguinea, aliquando licet rarius ſanguis e Pulmonibus ejicitur.[i]

Conjuncta.

Puſtularum Eruptio inſtar morſus pulicaris per Faciem primum, deinde per Collum, Pectus, & Corpus univerſum. Hæc plerumque accidit in diſcretis 4°. ab Invaſionis Die, nonnunquam ſerius aliquanto, ante illum vero rariſſime: in Confluentibus 3°. Die, ante illum aliquando, vix unquam, poſt illum, niſi ob atrocius aliquod ſymptoma, acutiſſimum ſc. Dolorem &c.

Eruptionem ſequitur in illis ſymptomatum antecedentium vel Remiſſio magna vel Evaneſcentia, Sudore interim remanente: * in his autem Febris & alia ſymptomata ad multos uſque Dies a Puſtularum Eruptione ægrum diſcruciant.[k]

Urget deinde Faucium Dolor; Cutis Tenſio, Calor, Inflammatio; in Adultis Salivatio, nonnunquam ſub primum Eruptionis Tempus, nonnunquam niſi poſtridie biduove præterlapſo; in Infantibus aliquando Diarrhæa, quæ quocunque Tempore ingruit, niſi arte ſiſtatur, ſingula Morbi ſtadia decurrit.[l]

Urget etiam Sitis magna; Dyſpnæa; Anxietas; Jactatio Corporis ingens; Maculæ aliquando purpureæ, mortis fere ſemper prænunciæ[m]; in Morbo vehementiori ſub veſperam Paroxyſmus & ſymptomata graviora; aliquando etiam Urinæ ſuppreſſio, in Juvenibus præſertim, idque in ſtatu vel

h. v. p. 98. i. 104. * p. 102. k. p. 99. l. 100, 101. m. 104. 321.

Declinatione diſcreti Generis; Puſtularum ſubſidentia, ſupervenienteinſuper Diarrhæa, unde ingens Diſcrimen & anceps Morbi Exitus; & aliquando denique aucta Cutis & Puſtularum Inflammatio & Elevatio, quæ tandem ſpatio 4, 5 vel 6 Dierum, nonnunquam ſerius, in Suppurationem abeunt, & in totidem Ulcuſcula mutantur.

Succedentia.

Fluxio Puris fœtidi & copioſi per totum Corpus; Cutis ſiccitas & Cruſtatio; impedita Perſpiratio; Alvus inconſtans; Febris ardens, peſſimæ Indolis & cum peſſimis Symptomatibus[n]; magna Corporis Incontinentia; Phrenitides; Anginæ; Deliria; Dyſenteriæ; Vomitus; Apoſtemata varia; Exeſio Cutis; Ulcera Cacoethe ad oſſa ſæpe penetrantia; Cancri; Cicatrices fœdæ; viſus Deprivatio; Convulſiones; Paralyſes; Phthiſes & Malorum Ilias.

§. V.

Hæc ſunt ex præcipuis Phænomenis, quæ morbum hunc antecedunt, comitantur & ſubſequuntur: legantur alia apud accuratiſſimum Sydenhamum, quæ ad Indicationes deducendas non minime conferunt; de quibus in ſuo Loco.

§. VI.

Qualis ſit hujus morbi Eſſentia ſive Phyſica Cauſa plane neſcio, nec unquam fortaſſe intelligere potero; ultimas enim Metaphyſicas & primas Phyſicas Cauſas, Medico inveſtigare & comprehendere poſſe perdifficile eſt, ne dicam impoſſibile prorſus[o]; niſi prius infinitam illam Sapientiam, quæ omnia omnibus dedit, comprehendere potuit.

Fermentum ſanguinis, materiæ varioloſæ Aſſimilationem & quicquid hujusmodi excogitarunt Autores, aliis mitto: mihi fateor ſola placent Phænomena; hæc enim bene obſervata & inter ſeſe comparata, Medicum bonum in morborum omnium Curatione juvabunt melius, ni maxime fallor, quam

n. v. Boerh. Aph. Art. 1400. Syden. Op. p. 518. & Rhazes de Peſtilentia c. 4. o. v. Boerh. Inſtit. art. 28. & Sydenh. op. p. 353. 354.

quam omnes omnium Conjecturæ: Medicus enim (juxta clariſſ. Celſum p) novum quoque Conſilium petet, non ab Rebus latentibus (iſtæ enim dubiæ & incertæ ſunt) ſed ab his quæ explorari poſſunt, id eſt evidentibus Cauſis; addo etiam Effectis. Phænomena igitur in hoc morbo obſervabo, & ex eis ſolum, quantum poſſum, medendi methodum deducere conabor; propterea quod omne Ratiocinium utcunque elegans, utcunque Mechanicum, niſi huic Baſi ſemper innititur, quo longius extenditur, eo certius decipit atque lædit. q

Obſervatio I.

Imprimis notandum eſt, prima variolarum Phænomena, illa, quæ in omni Febre acuta ſub Ingreſſum ejus occurrunt, quam maxime referunt: Rigor nempe & Horror, Calor intenſus, Inquietudo magna, Dolores vagi & vehementes urgent &c.

II.

In diſcretis, ſed in Adultis ſolum, nunquam in Infantibus ingens eſt in Sudores Propenſio: & in ſanguine laxiori &c. vid. inter antecedentia.

In Confluentibus, minor eſt in Sudores Propenſio; ſed graviora ſymptomata; & Diarrhæa nonnunquam Eruptionem præcedit, quod nunquam accidit in Diſcretis.

In utraque ſpecie, Adoleſcentes porro &c. vid. inter Antec. & utraque Hæmorrhagia ſub morbi Initium plerumqne contingit, Puſtulis nondum erumpentibus. r

III.

Eruptionem ſequitur in diſcretis ſymptomatum antecedentium vel Remiſſio magna vel Evaneſcentia, Sudore interim remanente; in Confluentibus vero Febris & alia ſymptomata ad multos uſque Dies a Puſtularum Eruptione ægrum diſcruciant.

In his Salivatio, in Adultis, nonnunquam ſub primum Eru-

p. v. Præf. ad Lib. ejus primum de Medicina p. 14. q. v. Celſ. ut ſupra p. 20. r. p. 104.

ruptionis Tempus, nonnunquam niſi poſtridie biduove præterlapſo tentat; in Infantibus aliquando Diarrhæa; quorum prius fere ſemper accidit, & ad undecimum Diem manere ſolet, quo quidem Tempore utplurimum ſponte ſua deſinit; poſterius vero, niſi Arte ſiſtatur, ſingula morbi ſtadia decurrit.

In illis ad 8. Diem Sudor manat copioſus; Alvus prorſus conſtipata eſt, vel ſaltem rariſſime dejicit; ceſſante autem Sudore, urgent ſtatim graviora ſymptomata, omnia quæ brevi poſt ſæpenumero excipit inevitabilis Mors.[s]

In utriſque Puſtulæ nonnunquam Faſtigiis cedunt & derepente conſidunt, superveniente inſuper Diarrhæa, unde ægro (ſi Adultus ſit) ingens Diſcrimen & anceps Morbi Exitus.

IIII.

In Confluentibus maximè periclitantur ægri, & plerique etiam moriuntur undecimo ab Invaſionis Die; in Diſcretis, octavo.

In utriſque inſtat poſt Criſin factam acuta Febris, juxta antecedentium Exanthematum Numerum,[t] Methodumque medendi prægreſſam, aut mitior aut gravior; aliquando autem maxime ardens, peſſimæ Indolis, & cum peſſimis ſymptomatibus.

§. VII.

Liquido conſtat, humanum Corpus, dum Vita Salusque manent, Materiem quandam per Poros ejus magna Copia emittere; nonnunquam ſub Forma Halitus ſubtiliſſimi, nonnunquam ſub ſudoris &c. & hic ſudor quo magis excercetur corpus, vel quo magis relaxatur ſuperficies, eo copioſior fere ſemper effluit.

Proportionem, quam ad alia Corporis Excrementa, Alvi ſc. Veſicæ &c. hæc habet Materies, præclara docent accuratiſſima Sanctorii[u] & J. Keill[w] Experimenta.

Ex

s. p. 102. t. p. 329. u. v. Sanctorius de Medicina Stat. Sect. 1. Aph. 6. &c. w. v. Keill. de Medicina Stat. Brittan. Aph. 6. 13. 18.

Ex illis liquet materiem hanc majorem ad Ingeſta Corporis Proportionem habere, quam ulla alia Excrementa, Alvi ſive, veſicæ, oris &c. ergo Conſervatio ejus in naturali ſtatu, nec non Exceſſus ejus Defectusve Corpus afficit proportionaliter magis, quam in ullis aliis Excrementis, Conſervatio, Exceſſus, Defectusve.

§. VIII.

Si obſtructio accidat (a quacunque Cauſa) in Canalibus Corporis, per quos ſanguis circulans tranſire conſuevit, Idem eſt ac ſi Canales omnes pervii ſint, & Quantitas ſanguinis Quantitati, quæ per Canales obſtructos ante Impedimentum fluiſſe ſupponitur, æqualis, addatur reliquæ [x]. Sed in aucta Quantitate augeſcet & Motus [y].

In obſtructione igitur Canalium, ſanguis (niſi per Hæmorrhagiam vel Venæſectionem vel aliter minuatur Quantitas) majori quam ante Obſtructionem, qua data Porta, velocitate movebitur; & quo major velocitas, eo clariores Effectus alii, quos enumeravit Borellus [z], aliique etiam mox fuſius explicandi.

Si vero obſtructio accidat ab impedita Perſpiratione, omnes obſtructionis Effectus citius & certius producentur; quos ut rite explicemus, non modo obſtructio ipſa conſideranda eſt, ſed obſtruentis etiam Materiei Qualitas.

§. IX.

Materies perſpirabilis (per quam intelligo non modo Vaporem illum ſubtiliſſimum, qui ab ultimis (fortaſſe) Arteriolarum Fiſtulis in auras abit, & ad vitam animalis conſervandam neceſſaria eſt [a]; nec illum etiam qui ex tota Corporis ſuperficie plus minusve ſub denſioris & tenacioris Fluidi Forma prodire ſolet; quicquid vero per Cutis Poros tranſit, vapor tenuis, ſudor blandus, an Materies illa unctuoſa ſit, quam omnibus Partibus ſubcutaneæ Glandulæ tanta Copia

x. v. Cheynes new Theory of Fevers Lemma 1[t], & the Schol. y. v. Cheynes Theory &c. p. 48. z. v. Borelli de Mot. Anim. P. 2. Pr. 35. a. v. Borelli ut ſupra P. 2. Pr. 188.

ſuppeditant: hæc inquam partim tenuis & partim) viſcida eſt & oleoſa: & cum Attractio in omni Corpore, cæteris paribus, Particularum Soliditati proportionalis eſt, & Cohæſio Corporum Contactus Quantitati reſpondet[b]; Particulæ ejus valide cohærebunt, tarde licet ad ſe invicem accedent.

Hujusmodi Particularum Motui (ſc. ſpecifica quarum Gravitas minima eſt) Fluida omnia (ex Hydroſtatice patet) renituntur maxime: ergo in Perſpirationis obſtructione, ſanguis per vaſa ſua promovebitur ægrius[c]; ſed quo magis in hac Parte retardatur, eo velocius in illa qua minor eſt Reſiſtentia movebitur; & quo major velocitas, eo major per totum Corpus Calor (Calor autem quo magis intenditur, eo magis ſubtiliores ſanguinis Particulæ evaporantur; unde reſiduus ſanguis craſſior fiet & minus habilis ad motum; ergo quo major velocitas, eo major) & ſiccitas[d], & eo ſæpius in Latera Arteriarum Impulſus. Corpus autem Elaſticum & hujuſmodi ſunt Arteriæ) quo magis impingitur, eo fortius (dum integra manet Elaſticitas) reſilit; unde Particularum ſanguinis Diviſio, Calor magnus &c. Cum vero ſuperficies Corporum decreſcant ſemper in Ratione duplicata, ſoliditates autem in imminutæ Diametri triplicata, quo magis dividuntur Particulæ, eo minor erit illorum Gravitas; ergo per vaſa tardius propellentur, ſæpius occurrent, & fortius inter ſeſe cohærebunt; unde magnus in ſanguine Lentor[e]; Dolores vagi & vehementes; Calor incertus, nunc in hac vel illa Parte juxta Obſtructionis Gradum moderatus & nunc intolerabilis; quando enim vaſa plurima obturantur, vel per acrem quendam Humorem valde ſtimulantur, in aliis ſumma erit velocitas; unde intenſus Calor, Comminutio ſanguinis, Hæmorrhagia frequens, mictus ſanguineus[f] &c.

Hinc etiam Cephalalgiæ graves, Oculorum Inflammatio, delu-

b. v. Keills Tentamina. Tentam. 4. c. v. Prop. 6 & 7. cum Coroll. in Wainewright's Nonnat. d. v. Boerh. Aph. §. 689. e. v. Boerh. Aphor. §. 1384. f. v. Boerh. Inſtit. §. 383.

deluſoriæ & incongruæ Ideæ, Secretiones perturbatæ, Convulſiones & ſubſultus Tendinum, Debilitas ingens & tandem ipſa Mors.

Quo minor eſt Reſiſtentia, eo major erit ſanguinis velocitas; muſculorum autem operationes cùm Curſum ſanguinis in multis Partibus opponunt plurimum, & cùm in Cranio noſtro deſunt muſculi, hic certe maxima erit velocitas: ſed quo major velocitas, eo major vaſorum Diſtractio; unde Dolores magni g, Cephalalgiæ graves, Secretio inæqualis & denique quid non.

Ad eundem modum afficientur Oculi: propter enim nimiam ſanguinis Velocitatem diſtrahentur vaſa, frequentes erunt & inuſitati in Retinam Impulſus; unde maligna & incerta Viſio, & per Conſequens Ideæ falſæ & quæ minime conſtant, vel quod idem eſt, Deliria magna.

Dum hæc aguntur, ſanguis, qua data Porta, ſemper fluet, nunc in hanc nunc in illam Partem & nunc in alias: in tanto igitur Diſcrimine Rerum, altera majorem quam alteræ Partes habebunt Quantitatem; ergo magis diſtendentur; & niſi Antagoniſtæ Partes æqualiter diſtendantur, (quod in tumultuaria Circulatione non ſemper accidit) convellentur valide; unde Rigor Partis, impedita Circulatio, & acutus Dolor.

Vires ægri ſi tanta mentis & Corporis Agitatio nondum exhauſerit, ſubſequentur Deliquia & graviores Obſtructiones; unde difficilis Reſpiratio, tarda ſanguinis Circulatio, leve in Arterias Momentum, Debilitas magna, Relaxatio ingens, & tandem ad Plures Migratio.

§. X.

Nonnullis hujus morbi Phænomenis ex Effectis ſanguinis Circulationis impeditæ & præcipue impeditæ Perſpirationis explicatis, Operæ fortaſſe Pretium ſit, antequam ex prædictis Datis medendi Methodum deducere conor, alia Phænomena diligentius obſervare: Quæ ut rectius aſſequamur, no-

g. v. Boerh. Aphor. §. 220.

tandum eſt (quod ſupra memoravi*) Sudorem, quo magis relaxatur ſuperficies, eo copioſiorem fere ſemper effluere.

Fluxus autem hujuſmodi quo largior eſt, eo laxior reddetur Cutis; unde minor erit erupturis Puſtulis Reſiſtentia, & per Conſequens minor Virium Proſtratio. Quibus igitur Cutis vel naturaliter vel arte laxa eſt, eis certe tutior erit varioloſus Morbus: ſed Infantibus, Mulieribus & mollibus, quam exercitatis, Viris & Senibus, laxior eſt Cutis; ergo illis quam his certe tutior erit Morbus. [h]

Nec hoc equidem Ratiocinium ab Obſervationibus Sydenhami diſcrepat; ſed contra, cum eis omnino convenit.

In Sanguine laxiori atque ἐυμετκβλήτῳ nonnunquam accidere inquit, ut ſeparationis Periodus ſenſim atque gradatim ſine inſigni aliqua ægritudine tranſigatur, priuſquam Expulſio Materiæ Puſtularum Eruptione ſe prodat. [i]

Et paulo poſt:

Natura ſibi permiſſa Negotium ſuum ſuo Tempore exequitur, materiamque debito ordine ac via tum ſecernit, tum etiam expellit, ut (in Junioribus præſertim, vegetiſque Temperamentis) noſtra Ope, noſtris Artificiis atque Auxiliis non indigeat, ſuis viribus optime inſtructa, ſuis Opibus locuples, ſuo denique Ingenio ſatis edocta. [k]

Natura autem ſi ſibi permittatur, opus ſuum hoc modo abſolvit, viz.

Symptomata in utraque ſpecie ſub primum morbi Ingreſſum eadem ſunt; ſed paulo poſt in diſcretis corripit ingens in Sudores Propenſio, adeo ut in eos quaſi diſſolvitur æger; & hæc equidem per totum morbi Curſum, niſi forte impediatur, durat [l]; unde magna Cutis Laxatio, libera ſanguinis Circulatio (quæ tanti eſt in hoc Caſu) faciliſque Puſtularum Eruptio. Cir-

h. v. Boerh. Aphor. §. 1381, i. v. Sydenh. Op. p. 96.
* v. Sect. 7. k. v. p. 107. l. v. p. 96.

Hæc autem Adultos ſolum, nunquam Infantes urget vel ante Puſtularum Eruptionem vel etiam poſt [m]: Cutis enim in illis longe tenſior & durior eſt quam in his; ergo niſi copioſe per Sudores aliosve modos relaxetur, Res ſane in ancipiti eſſet; quod ſemper etiam in hoc Genere accidit, quandocunque vel impeditur vel minuitur Perſpiratio.

In Confluentibus minor eſt in ſudores Propenſio; ſed Febris, Anxietas, ægritudo &c. immanius ſæviunt; & ad multos usque Dies a Puſtularum Eruptione ægrum diſcruciant: in diſcretis vero Eruptionem ſequitur ſymptomatum antecedentium vel Remiſſio magna vel Evaneſcentia, ſudore interim remanente.

Nonne hinc liquet magnum Cutis relaxatæ, & copioſæ per totum Corpus Perſpirationis Emolumentum? Mihi equidem Animo reputanti.

1. Diſcretum Genus longe minus eſſe periculoſum quam Confluens.

2. Omnia in diſcreto, quò ſudor manat copioſus, in vado eſſe ſæpiſſime; pleroſque eorum qui ab hoc morbo occubuere morti, Die 8°, illo nempe obiiſſe, in quo ſudor vel ſponte ſua vel Remediorum ope evaneſcit.

3. Sudòrem in Confluenti minus eſſe copioſum; ſymptomata vero graviora & quæ diutius urgent; Diarrhæam (quæ nunquam in diſcreto accidit) Eruptionem præcedere, unde minor per Poros Cutis Evacuatio *, & per Conſequens major Cutis ſiccitas una cum majori ſanguini Reſiſtentia; difficiliorem eſſe Puſtularum Eruptionem, quam brevi poſt ſemper ſequitur in Adultis Salivatio, & in Infantibus ſæpenumero Diarrhæa; pleroſque eorum qui moriuntur fatalem Diem undecimum habere, illum nempe in quo Salivatio deſinit; omnem Salutis ſpem in Exanthematum Paucitate ſtare, Diſcrimen in eorundem multitudine [n]; & eo minus eſſe Diſcrimen, quo rariores in Facie comparuerint Puſtulæ [o] (nam

B 3 quo

m. v. 95. n. v. p. 321. o. v. p. 100. * v. Quincys Sanctorius Sect. 1. Aphor. 5. 12. 13. &c. cum Explan.

quo magis erumpitur, eo magis Cutis tenditur, & quo tenſior Cutis, eo major ſanguini Reſiſtentia: ſanguis vero ſemper fluet quo minor eſt Reſiſtentia; ergo, ſi Facies plurimis Puſtulis obſeſſa ſit, ſanguis rapidiſſimo Curſu ad Cerebrum tendet, unde Dolor magnus, Secretio mala, & horrenda ſymptomata.

Et hinc licet conjicere Cauſam, quamobrem Res ſæpe in lubrico eſt, cum plurimæ Puſtulæ obſideant Pectus: ſanguis enim ab eis admodum obſtruetur, unde brevi Tempore oppreſſio Cordis, difficilis Reſpiratio, & per conſequens Malorum Ilias); plurima horum terribilium ſymptomatum nunquam vel certe raro admodum in diſcretis, ubi in ſudores quaſi diſſolvitur æger; & multo felicius Infantibus aliisque etiam quibus Cutis laxa eſt & dilatabilis, quam omnibus aliis, ſenibus vel adultis, quibus Cutis firmior eſt & ſiccior, evenire; & denique Effectus ſanguinis Circulationis impeditæ, Perſpirationis ante explicatos [p]; Mihi inquam hæc & ſimilia Animo reputanti quam clariſſime demonſtratur, nihil æque in hoc morbo ægrorum Saluti conſulere poſſe, ac copioſam Cutis Relaxationem; ſive id per Sudores (quos ipſa ut aiunt natura præferre & indicare videtur), ſive per Balnea & Frictiones (de quibus illico fuſius) conſit.

& præcipue impeditæ

§. XI.

Sed quid audio? . . Bona verba! nonne Clariſſ. Sydenhamus affirmavit, ſudores non absque ingenti Periculo promoveri poſſe?

Fateor; ſed ſiſte tandem: audi & alteram Partem.

Sydenhamus dixit, [q]

Neque etiam exigo, ut in eodem Loco ſemper jaceat, nempe ne ſudores erumpant; quos ego tum Rationibus ſupra allatis, tum ipſa Experientia, fretus fidenter affirmo non absque ingenti Periculo promoveri poſſe.

Idem vero Sydenhamus nonne alibi dixit [r] (quale etiam in hac

[p] v. Sect. IX. hujus Diſſertat. [q] v. p. 114. [r] v. p. 333. v. etiam Celſ. Præf. ad Lib. ejus 7.

hac Diſſertatione obſervavi [s])

Sapientiſſimum Rerum omnium Conditorem Statoremque univerſa tam exquiſito ordine abſolviſſe, ut ſicuti omnia naturæ Mala ad concinnandam totius operis Harmoniam egregie conſpirent; ita eorum ſingula divino quodam Artificio, propriæ Eſſentiæ quaſi Intertexto donantur, quo ſubjectum eadem Mala a ſe amoliatur; quod in morborum quam plurium Acutorum Exitu naturali ſatis cernitur, uti etiam in Propenſionibus iſtis, quæ tales comitantur morbos, & ad ægrum ab illa Pernicie liberandum viam ſtruunt, quam Ars adfert, quoties in Fatuos cadit.

Sed in diſcreto Genere, ſudor manat copioſus, ſi natura ſibi permittatur, & Res ſemper vel ſæpiſſime ſaltem omni prorſus Periculo vacat [t]; ſudore autem ceſſante, omnia ſtatim in Exitium ruunt. [u]

In Confluenti vero, minor eſt in ſudores Propenſio, ſymptomata longe graviora, & nunquam non periclitatur magis, quam in altera ſpecie in qua in ſudores quaſi diſſolvitur æger.

Sudores igitur quos reprehendit Sydenhamus, ab illis certe, quorum ope Natura ſibi permiſſa negotium ſuum abſolvit, admodum diſcrepant. Si vero ab illis diſcrepant, cujuſmodi ſunt quæſo? Dicam.

Obſervaverit ille.

1. Ægros qui diſcretis laborabant, cum ſatis prompte ſudoribus diffluerent, ac ſibi omnia bona promitterent, ſi Morbi Virus per Cutis Poros, hoc Pacto amandaverint, hanc methodum diligenter ideò perſecutos eſſe, tum Remediis Cardiacis intro aſſumptis, tum Regimine calidiori adhibito; tandem vero Die 8° flaccida apparuit Facies & albida Interſtitia, licet interim rubidæ erant Puſtulæ, atque etiam poſt ægri mortem elevatæ.

Qui ad hunc uſque Diem nullo Negotio manaverat ſudor, jam

s. v. primam Sect. 2. Partem. t. v. p. 115. u. v. Obſerv. 3.

jam ſubito ſuaque ſponte evaneſcere ſolet, neque ullis Remediis Cardiacis vel etiam calidiſſimis revocari poſſet. æger interim Phrenitide corripitur &c. [w]

2. Ægris qui confluentibus laborabant omnia ab hoc calidiori Regimine deterius ceſſiſſe, quam qui diſcretis. [x]

Hinc puto ſudores, quos evitare vel ſupprimere ſuadet, iſtiusmodi ſunt qui a calidiori Regimine excitari ſolent. Huc ſpectant plurimæ ejus ſententiæ [y], nec equidem ſine ſummo Jure: ſanguis enim in hoc morbo ſua ſponte longe majori quam in naturali ſtatu velocitate movetur; & quo major velocitas, eo majus in Canalibus minimis ſemper imminet Occluſionis Periculum, quæ quidem ex eo validior fiet, quo vis Fluxus fuerit intenſior. [z] Calida autem medicamenta ſanguinis Velocitatem magnopere augent: ergo in omnibus morbis a nimia ſanguinis velocitate ortis, iisque etiam qui ideo magis periculoſi redduntur, valde nocent; ergo in varioloſo morbo ſemper vitanda ſunt, utpote quæ maximum ægris Periculum adferunt; idque credo non tam a quibusdam Particulis ad Elevationem & Intumeſcentiam Faciei neceſſariis eliminandis[a], quam a Fluidis in Corpore omnibus adeo commiſcendis, ut Secretio (quæ tanti eſt in Oeconomia Animali) nequaquam rite perfici poſſit; unde univerſa Corporis Inquietudo & innumera Mala; & hinc fortaſſe magna equidem Facilitate explicetur Ratio, Mictus ſanguinis vel violenta ejus Pulmonibus Eruptio, quid indubie mortem prænunciat ægris. [b]

Verumenimvero fatendum eſt, Sententiam ejus de hac Re ſatis eſſe obſcuram in nonnullis locis, utcunque clara ſit in aliis. Sed ulterior hujus Diſquiſitio, ne Diſſertationem hanc (jamjam ſatis amplam) ad majorem quam convenit Magnitudinem eveheret, in Præſentia differenda eſt, poſtea fortaſſe, prout ſuppetat Occaſio, renovanda.

§.

w. v. p. 102. x. v. p. 115. y. v. p. 103. 105. 107. 110. 111. &c. z. v. Bellini de Motu Cord. Pr. 26. a. v. p. 102. b. v. p. 122.

§. XII.

Quoad Succedentia, cum impeditæ Perſpirationis; Abſorptûs Puris in venas, variique ejus in diverſas Corporis partes delapſus[c], Effectus ſint; ex iis puto quæ ſuperius obſervavi, facillime intelligantur. Nihil igitur reſtat denique, niſi quod ultimam hujus Diſſertationis Partem cogitemus, illam nempe, quæ medendi Methodum ex prædictis datis deducendam ſpectat; & hæc profecto præcipua Medicinæ pars eſt, quia non interſit (juxta Celſum[d]) quid morbum faciat, ſed quid tollat.

§. XIII.

Quæcunque ſit Phyſica hujus Morbi Cauſa, cum Effectus ſint, motus ſanguinis violentus, & quarundam per totum Corpus Puſtularum Eruptio; & cum omnis Salutis ſpes in Puſtularum ſeu Exanthematum Paucitate conſtet; quodcunque Remedium Motum ſanguinis violentum cohibere, & erupturas Puſtulas vel penitus ſupprimere, vel Eruptionem ipſam reddere faciliorem valet, maximo omnibus ægris variolofis Emolumento neceſſe erit: ergo Indicata ſunt hæc plané duo; nempe

1. Motum Sanguinis violentum cohibere: &
2. Eruptionem Puſtularum, ſi potis eſt, prævenire: ex his enim Febris ipſa ſecundaria & omnia quotquot ſunt ſuccedentia mala, velut a Cauſa proveniunt; ſublata igitur Cauſa, tollentur etiam Effectus. Quod ſi præveniri nequit, deinde ſumma Ope nitendum eſt, ut Eruptio ſit quam facillime expedita: Hæc enim quo minus obſtruitur, eo minus abſumentur vires; & quo magis conſtant vires, eo ſemper minus ægris Periculum.

§. XIV.

Vena in omni morbo ſecanda (inquit Bellinus[e]), in quo aut minuenda Quantitas, aut augenda Velocitas ſanguinis, aut refrigerandum aut humectandum aut aliquid hærens va-

C ſis

c. v. Boerh. Aph. §. 1400. d. v. Cels. Præf. ad lib. I. p. 10.
e. v. Prop. 6. de Miſſ. Sang.

ſis dimovendum atque abripiendum, aut danda occaſio particulis ex quibus ſanguis componitur, ut intime dimoveantur & ipſum ſanguinem mutent. Miſſio autem ſanguinis præcipue dimovet, atque abripit è ſummis Canaliculis capillaribus quicquid eis intime hæret, dummodo vis illius Cohæſionis minor ſit momento velocitatis ſanguinis; quod ſi major fuerit, miſſio ſanguinis ſolum refrigerabit atque humectabit, ex quo demum fieri poterit, ut quicquid hæret ſummis vaſis dimoveatur atque abripiatur [f].

Convenit etiam in iis omnibus Febribus, in quibus, aut ipſa ex ſe Febris Materies, aut Calor qui per Febrim producitur, Naturæ vi & tutis aliis Artis Præſidiis ad naturalem ſtatum redigi non poteſt. Quod ſi Febres graviores fuerint & ſine Acceſſionibus manifeſtis (cujuſmodi ſunt varioloſæ Febres, ſaltem ante Eruptionem) proderit Arterias etiam capillares movere per Hirudines, Scarificationes, Fomenta, Balnea, Cucurbitulas ſiccas, & hujuſmodi &c. [g]; quorum omnium Operationes præfatus Medicus magna Arte explicuit in Propoſitione ſua octava.

Quod ſi Venæſectio rite celebrari nequit, ſubſtituantur tuto Frictiones, Semicupia, & quæ in Prop. ſua nona legantur; operationes quorum explicuit Idem in Tractatibus ſuis de Stimulis & Medicamentis, opere certe Cedro digno.

Cùm ex hiſce rite (prout occaſio poſtulet) adminiſtratis, Quantitas ſanguinis minuetur, & velocitas ejus æquabilior fiet; & cùm ex his etiam, ſi quæ ſint, ſolventur obſtructiones, & talis ſanguini Fluiditatis Gradus, qualis ad ſecretiones varias optime convenit, conciliabitur; omnia equidem ad motum ſanguinis violentum requiſita producentur; ergo cohibebitur motus, vel quod idem eſt, proſternetur Febris.

§. XV.

Puſtularum Eruptio (an ab Humore quodam vitioſo in Lympha contento juxta Clariſſ. Helvetium [h]; an a ſanguine ſolum

f. v. Pr. 5. ejuſd. g. v. Pr. 10. ejuſdem. h. v. Idée Generale, de l'æconom. Animal. & obſerv. ſur la petite Verole.

lum violentiſſime per vaſa agitato; unde Diſtenſio magna, obſtructio frequens, ſolutio continui, nullus vel admodum parvus in Materia extravaſata motus, Cohæſio varia, & tandem ille qui purulentus dicitur ſtatus) hæc inquam Cutis Relaxatione, ſive per Inunctiones ſit, ſive per Balnea tepida Frictionibus moderatis, & omnibus illis quæ Perſpirationem movent copioſam, ſi non omnino impediatur, admodum ſaltem facilitetur [i]; hæc enim diducunt Poros, tenuia acriaque Excrementa, quæ ſubter Cutem occuluntur, foras digerunt; quæ vehementius inaruerunt membra, humectant; quæ obriguere, emolliunt; quæ tenſa fuere, relaxant [k]; eodemque Tempore Fluida attenuant, Viribus interim ægri quam minime deficientibus.

Huc ſpectant Remedia, quæ ad expellendam ex Corporis ſuperficie Peſtilentiam commendavit Rhazes [l]; Fotus nempe ægri Indumentis, & Potatio Aq. frigidæ; nam frigida (inquit) ſi paulatim abſorbeatur, Sudorem elicit & adjuvat foras extrudere ſuperflua ad Corporis ſuperficiem. Inde Aquam ferventem immittendo Ollis puris, adhibe unam Ollam ante & alteram pone, ut reducatur Vapor per totum Corpus præter ſolam Faciem, ut rareſcat Corpus, atque ita difflet ſuperfluitas: flare autem expedit ſuavem Aerem & frigidum. Ita ſane Curam ægritudinis habebimus, nec ſolum facile extrudentur ſuperflua, ſed etiam vires cuſtodies; nec eſt invenire aliud melius & commodius hac Diligentia. Expedit etiam refricari & calefieri Aq. calida. ſic Rhazes.

Huc etiam ſpectant, quæ hiſce addidit Alſaharavius [m]; nempe fricetur Corpus levi Fricatione cum Manibus, & Panni in Aq. ferventi madefacti imponantur. Et ſi non poteſt tranſire (Puſtularum ſc. Eruptio) abſque illis, bibat Patiens de Aq. calida, una Hora poſt aliam; vel coquatur in ea de Sem. Fænic. & de Sem. Apii & bibat de ea;

 vel

i. v. Cels. lib. 5. c. 28. §. 15. de Puſt. Gen. k. p. Lomm. Comm. p. 19. 80. 81. 140. l. v. Lib. ejus de Peſtil. c. 7. latine redd. p. G. Valla. m. v. ejus Liber-Practice Particula 3. de Variolis.

vel ℞. Fic. virid. N°. xxx. Paſſul. mundat. ℥xx. bulliant ſuaviter in Aq. ℔iij, donec liqueat, & poſtea bibat ex illa Aq. Patiens ℔v ter; & regatur, & involvatur Pannis madefa-factis in Aq. calida.

§. XVI.

Hujuſmodi Plura nullo equidem Negotio adjicere poſſem, ſi vel aptum duxi vel neceſſarium. Sed in Re plane Philoſophica non tam quod alii dixerint aut ſcripſerint, quam quod varia Rerum inter ſeſe comparata Phænomena docent, quærendum eſt & obſervandum opinor: & ſi ex hiſce Phænomenis ad hunc Modum penſitatis, Ratiocinium quodvis ad noſtrum Commodum vel aliorum deducere liceat, nobis ſit & omnibus Saluti.

Huic Regulæ inſiſtens, medendi Methodum deducere conatus ſum; Methodum fateor a vulgari quidem longe diverſam, nec puto Injuria; in hac quippe, Teſte clariſſ. Viro [n]; nullus niſi ſponte emergit: dum enim Naturam ut ajunt perſequi, vireſque ægri refocillare incumbunt Medici, velocitatem ſanguinis cum Medicamentis Diaphoreticis tum etiam Cardiacis magnopere augent; unde æger magis magiſque caleſcit, & ad Incitas uſque redactus.

Si vero relaxetur Cutis, adeo ut Materia Perſpirabilis una cum extravaſata illa Materia quæ in Puſtulas abit, facile & ſine Impedimento effluat, forte fortuna evaneſcerent Puſtulæ; & per Conſequens, omnia quæ in Genere ſubſequuntur Mala; Febris nempe acuta, Incontinentia magna, Cacoethe Ulcera, Cicatrices fœdæ, & morboſa Viſcera; vel ſaltem Gradus ille Caloris ad harum Expulſionem promovendam accommodatiſſimus, quem naturalem eſſe debere aſſerit Sydenhamus [o]; atque hujusmodi, quæ carnoſarum Partium Temperiei convenit; quique hunc excedit aut ab eodem deficit, utrinque periculoſus eſt; hic inquam præfata Methodo facillime conciliari poſſet.

No-

n. v. Boerh. Aph. §. 1403. o. v. p. 109.

§. XVII.

Notandum inſuper, Variolis interiora Corporis occupantibus, Rem eſſe in ancipiti ægris, ut inquit Bellinus p.

In Confeſſo eſt Eruptionem in Viſceribus ſemper eſſe admodum periculoſam: non vero ut arguit materiem maxime contumacem, quemadmodum clariſſ. Vir. judicaſſe videtur, ſed ut arguit (opinor) magnam in ſuperficie Corporis Reſiſtentiam; unde Motus debilis, Separatio tarda, & Obſtructio magna; & hinc violentior ad Interiora motus, major Membranarum Diſtenſio, & tandem copioſa Puſtularum Eruptio: Cute autem relaxata, minor erit Reſiſtentia; unde major & copioſior ad Extremitates Fluxio, minor in interiora Preſſio, melior & tutior Fluidorum Circulatio.

§. XVIII.

Juvenem novi qui paucos abhinc Annos Variolis confluentibus laborabat. ab Initio Morbi ad Tempus usque Eruptionis nihil accidit inuſitatum: appropinquante autem Maturatione invaſit Febris acuta, Inquietudo ingens, una cum Phrenitide dira aliisque ejusmodi, adeo ut apud Medicum ejus, clarum ſane exercitatumque, actum ſit de vita ægri.

Rebus ſic ſtantibus, Juvenis Mater Curam ſuſcepit; Puſtulas omnes Forfice ſecavit deterſitque Sordes. Symptomata extemplo remittebant; Mente conſtabat æger, & brevi Tempore optime convaleſcebat; nec Foveas habet, niſi admodum paucas, easque ſuperficiales.

In hoc Caſu hæc ſunt maxime obſervanda: nempe

1. Ab Ingreſſu morbi ad Tempus usque Eruptionis bene habuit.

2. Invaſit Febris, Delirium &c. circa Tempus Maturationis.

3. Puſtularum Sectionem & Expurgationem Puris, placida Quies & inexpectata Salus ſubſecuta ſunt.

Quomodo omnia Febris Symptomata abſque Fermenti ope venenati & Spirituum animalium Calore vel Colluctatione (quæ apud plurimos admodum valent) ſecundum Leges Me-

p, v. p. 420. Partis 1ª. Oper. ejus Lugd. Batav. edit. 1717.

chanicas explicari poſſint, ex jamjam obſervatis ſatis, puto, appareat. Reliquum eſt igitur, ut medendi Methodum diligentius perpendamus.

§. XIX.

Curam Juvenis per Puſtularum Sectionem & Expurgationem Puris effecit Opifex, nec equidem miror. Vires enim ægri valde erant exhauſtæ, & Circulatio ſanguinis Pondere incumbente & Obſtructione materiæ perſpirabilis plurimum impedita; nihil igitur adeo ſubvenire potuit, ut Ponderis Diminutio ac Cutis Relaxatio. Hæc fortaſſe per Puſtularum Sectionem melius, quam per calidam Immerſionem, vel ullam aliam Methodum conciliari poſſent: Quamvis enim abunde liquet, calidam Immerſionem relaxare Cutem & Perſpirationem promovere, hoc Tempore Juvenis fortaſſe ante morbo ſuccubuiſſet, quàm tanta eſſet Relaxatio, quanta ad Materiam purulentam tranſmittendam ſufficeret. Æger autem ſi in Aq. calida ſub Initium morbi vel ſub Puſtularum Eruptionis (tum enim materia extravaſata tenuis eſt) Immerſionem vel potius Inſeſſionem [q], vel quam Rhazes & Alſaharavius obſervaverant Methodum, una cum Frictione moderata lenique Unctione [r] uſurpaverat, Puſtulæ forſan evaneſcerent omnes, & materia (ut aiunt) morbifica per Poros Cutis tota eſſet transmiſſa, quam celerrime quidem a ſanguine ſeparari potuit.

Huic (Aq. ſc. calidæ) quæ apud omnes ad unum Veteres in Medicina bene audiit, an illorum hujus ac aliorum, qui Nepotes ſuos ſæviſſime infeſtarunt, referri debet Morborum Ignorantia, aliis ſubmitto. Nihil certe in omnibus morbis cutaneis, & in omnibus aliis obſtructione materiæ Perſpirabilis vel oriundis vel ſaltem auctis, æque convenit ac iterata nunc in calida nunc in frigida, prout occaſio urget, Immerſio [s]: & dum in Balneo manent (calidum volo) vel Horæ ſpatium vel dimidiam ante Immerſionem Horam, Hau-

ſtus

q. v. Celſ. Lib. 2. c. 17. r. v. Celſ. Lib. 2. c. 14. p. 88.
s. v. Lomm. Comm. p. 117-124.

ſtus lenis Diaphoreticus ſi copioſus deglutiatur, quicquid Commodi ex tam nobili, tam placido, & tam inſigniter utili Remedio expectare liceat, nullus dubito quin acciperent omnes.

§. XX.

Et ſic tandem præcipuis hujus morbi Phænomenis explicatis, Methodoque medendi ex illis pariter deducta, eliciantur Cauſæ (opinor) propter quas tam multis Medicis, iisque exercitatis in hujus morbi Tractatione tam infeliciter ceſſit [t]. Antequam vero ad Umbilicum duco Diſſertationem, illis primum ſatisfacere volo, qui fortaſſe ægre ferant, quod per totam hanc medendi Methodum, de clariſſimo Sydenhamo ne verbum quidem occurrit.

Intelligentia Humana cum Anguſtis Terminis propter infinitam illam Rerum, in quibus tota eſt, varietatem circumſcribitur, nihil quicquam plene aut perfecte efficere poteſt; unde Errores ſunt etiam eruditiſſimis Viris & naturales & (abſit Invidia verbo) neceſſarii. Sed quo magis Phænomena Rerum attendimus, eo minus hallucinabimur: Judicium enim Humanum ex Apparentiis Rerum ipſo Tempore Obſervationis nunquam non formatur; & Apparentiæ ipſæ a Creatoris Inſtitutis, & illa (quoad Objecta) in qua ſumus Poſitione omnino pendent: ergo ingenua Cogitatio omnibus eſt in Philoſophicis ſaltem Disquiſitionibus, indulgenda; utpote quæ non modo Utilis eſt ſed etiam ad Veritatem attingendam neceſſaria.

Hiſce Argumentis Animo perſuaſus, eundem modum in hac Diſſertatione obſervare ſtudui: nimirum Phænomena morbi inter ſeſe comparavi, & quæ maximi momenti viſa ſunt, ea præ aliis trutinavi; & ex omnibus his ita diſpoſitis, medendi Methodum, qua potui Honeſtate, collegi; eamque deductam gratis Tibi, B. L. qualemcumque dico; ſed ne obliviſcaris tandem, quod clariſſ. Lommius bene obſervavit [u], ſcrutandæ ſine Ambitione Veritatis Studio, recta dicenti Fidem, erranti Veniam deberi.

Mi-

t, v. Ultimam Sectionis 2æ. Partem. u. v. ejus Comm. p. 225.

Mihi fateor ſimplex eſt & regularis, & quæ Phænomenis morbi (unde ſingula Indicatio ad uniuscujusque morbi Curationem ſemper accipi debet) penitus congruit; idque adeo equidem, ut firmiter credo, Varioloſum Morbum (ſi Diis placet) hac Methodo tractatum, utcunque gravis terribiliſve fuerit, non minus tutum levemque fieri poſſe, quam plurimi alii, Inſultus quorum vix ac ne vix reformidant ægri.

Si hæc Tibi æque rationalis ac Mihi videtur, & Tibi etiam omnino proſit; ſin magis placet vel Sydenhami noſtri vel aliorum Methodus, & alia etiam Tibi æque proſit: Medico enim qui in Theoria Artis ſuæ bene verſatus eſt, ad curandos morbos raro admodum deficient vires; omnibus autem inexpertis, Praxis ſua in optimo Statu lubrica eſt; in contrario qualis, judicent omnes.

F I N I S.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS DE HYDROPE ANASARCA.

QUAM,

ANNUENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. GUILIELMI JACOBI s'GRAVESANDE,
A.L.M. PHIL. ET J.U.D. R.S.L. SOCII, ASTRONOMIÆ ET MATHESEOS PROFESSORIS ORDINARII.

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI *Conſenſu, & Nobiliſſimæ* ACADEMICI FACULTATIS MEDICÆ *Decreto,*

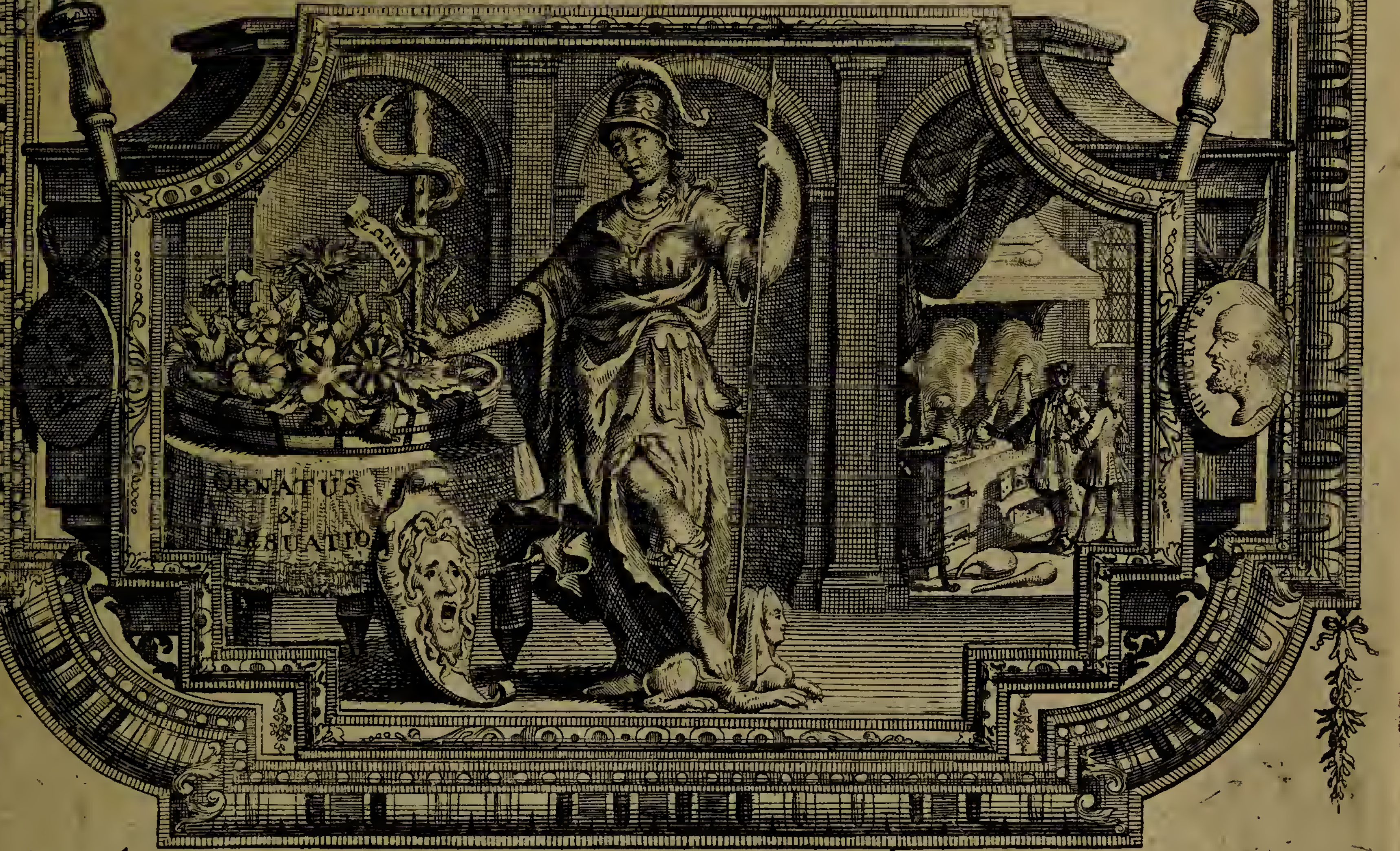
PRO GRADU DOCTORATUS,

Summiſque in MEDICINA Honoribus & Privilegiis ritè & legitimè conſequendis,

Eruditorum Examini ſubmittit

ÆGIDIUS BAILY, *Anglo Britannus.*

Ad diem 5. Novemb. 1723. horâ locoque ſolitis.

Apud. VID. C. BOUTESTEYN. & FIL. Lugduni Batavorum.

NOBILISSIMO DOCTISSIMOQUE

VIRO

CALEBO BAILY,

ARMIGERO, PATRUO SUO CHARISSIMO, ET IN ÆTERNUM VENERANDO.

Hancce Diſſertatiunculam, ſtudiorum ſuorum ſuorum Primitias, omni, quâ decet, reverentiâ, dicat Dedicatque

ÆGIDIUS BAILY.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS DE HYDROPE ANASARCA.

§. I.

Quandoquidem in omnibus fere Celeberrimis totius Europæ Academiis, ita etiam in hac, nulli ſecundâ, Lugduno-Batavâ, conſuetudo injungit, ut unus quiſque, antequam Medicorum ordini adſcribatur, inauguralem aliquam Exercitationem publici juris faciat, Ita mihi, ad honorem Doctoratûs in facultate Medicâ, Adſpiranti, idem incumbit; & quoniam inter innumeros corpus noſtrum Afflictantes Morbos, haud minimum ſibi vindicare locum, mihi videtur, horribilis ille affectus, quem Medici Hydropem appellant; de eo, pauca, omni qua poſſum brevitate, dicam; ſed quia Morbus hic tam diverſus eſt, & in tot varias ſpecies diviſus, ut cum omnes hujus mali particulares Hiſtorias & curationes enumerarem, nimis faſtidioſum foret, de illâ ſolummodo ſpecie cui Anaſarca nomen datur hic agere propono.

§. 2.

Hydropis nomen derivatur ab ὕδωρ aqua, & ὄψ facies, & generaliter definitur a Medicis, ſtatus Humoris Lymphatici,

vel ſero-aquoſi, extravaſati & in Cavitates delapſi; aut in vaſis ipſis ſtagnantis & illa nimium diſtendentis.

§. 3.

Species ejus ſunt fere infinitæ, ſcilicet contingere poteſt in omni Corporis parte, ſi in Capite, Hydrocepalus vocatur; ſi in Pectore, Hydrops Pectoris; ſi in Abdomine, Aſcitis; quando vero eum flatus comitantur, Tympanitidis nomen audit; ſi in Utero, aut Ovariis, Hydrops illarum partium; ſi in Scroto Hydrocele; ſi autem in toto Corporis Habitu, Anaſarca nominatur; ad quam redeamus.

§. 4.

Anaſarca nomen habet ab ἀνὰ, σαρκὰ, circa, carnes, & dicitur quoque Leucophlegmatia a λεῦκον, φλέγμα, pituita alba; a Celſo vero & Latinis aqua intercus, & aqua inter cutem vocatur; & exiſtere dicitur quando tota corporis moles per Carnem & ſub cute, (ſcilicet in Membranâ adipoſâ) humore pituitoſo, ſero-aquoſo, & albo, plena & turgida apparet, uti eleganter depingitur ab Horatio Lib. 2. Od: 2.

——— ——— ——— *Aquoſus albo*

Corpore Languor.

Tumor autem non æqualis fit per totum Corpus, at in inferioribus partibus magis, ob humoris gravitatem.

§. 5.

Cognoſcitur 1°. A cute tactui cedente & non Elaſticâ, ſed foveam relinquente. 2°. a Colore pallido tumeſcente, a Sanguine Aquoſo, orto. 3°. Ab Urinæ & Sudoris paucitate. 4°. a Siti & febriculâ lentâ. 5°. a Reſpiratione difficili, & aliquando Tuſſi ſiccâ, a materie vaſa pulmonum ſtimulante, ortâ. 6°. a Gravitate & Torpore.

§. 6.

Cauſæ proximæ hujus mali mihi videntur eſſe omne illud quod Sanguificationem lædit; i. e. quod ſanguinem reddit nimis

mis aquoſum, adeo ut in vaſis propriis contineri non poſſit, ſed in Cavitates deponatur. vel 2°. ab omni cauſâ liquidum ſeroſum ita coercente, ut in venas redire nequeat, ſed in vaſis accumuletur, ibique ſtagnet. Cauſæ vero remotæ quæ talia faciunt ſere ſunt innumeræ, illarum vero præcipuas enumerare conabor.

§. 7:

Aer frigidus & humidus, humanum Corpus ad hydropem diſponit; exemplum cujus habemus in Felice Platero Tom. 3. Cap. 3. dicente *tractavi virginem nubilem, quæ aeri pluvioſo & frigido ſe exponens, ſubito cum tumore ſcroſo totius Corporis corripiebatur.* Cujus Ratio eſt quia aer talis non ſolummodo aquam nimiam ſanguini addit, ſed etiam poros cutis ita obſtruit, ut Perſpiratio ſanctoriana impediatur; unde obſtructiones, & vaſorum diſtentiones; vaſa vero diſtenta, debilitantur, & majori impletioni apta evadunt.

§. 8.

Cibus & Potus. Cibus qui peccare poteſt vel quantitate vel qualitate; Quantitate, quando plus cibi ſumitur quam ventriculus digerere poteſt; ſi nimia enim copia ingeratur, ventriculus plus juſto diſtenditur, & in contenta non eâ, quâ debet, vi, ad particulas cibi ſatis comminuendas, agere valet; porro ſaliva, ſuccus Pancreaticus, & bilis non ſufficienti adſunt quantitate, ut Chylus fiat bonus, ſed omnia cruda, non aſſimulata, Heterogenea in vaſa lactea pelluntur, unde obſtructiones in vaſis minoribus & omnia ea quæ in §. ne Præced. memoravi. Qualitate peccat cibus ob cruditatem, viſcoſitatem, aut duritiem, huc ſpectant fructus immaturi, Poma, Melones, Cucumeres &c. Panis non bene fermentatus, ſed glutinoſitatem ſuam retinens, omniaque alia alimenta quæ difficilis ſunt Digeſtionis. Potus præ cæteris hic locum obtinet, 1°. aqua frigida nimiâ copiâ hauſta, & neque vomitu, neque alvo, neque urinâ, neque ullis aliis modis excreta, præcipue ſi ſubito fiat poſt aliquam corporis debilitationem; exemplum hujuſmodi narrat Foreſtus Lib. 19. Obſ. 28.

Pau-

Pauper quidam cum continuo aquam frigidam biberet, jecur affatim refrigerari cæpit, & hydropem tandem incurrit; nam multa frigida intemperanter hauſta, membra refrigerant, ſubito a balneo, vel venere, vel laſſitudine. 2°. Vina generoſa & ſpiritus vini quando immodice hauriuntur, quamvis calidam habent virtutem, morbum hunc frigidum (uti docet Obſervatio Quotidiana) creant: 1°. Febriculam excitando, unde diſſipantur liquidiores ſanguinis partes, inde pariuntur obſtructiones, vaſorum diſtentiones &c. 2°. Sanguinem quaſi coagulando aquioſiores ejus particulas a craſſioribus ſeperant, adeoque miſtio debita non fiet, ſed ſanguis erit Heterogeneus, ſcilicet hic particulam craſſiorem, ibi tenuiorem, habens; & ſi forte Particula aliqua craſſa vas aliquod obſtrueret, ſubſequentes particulæ liquidiores non tranſire potentes, per poros vaſis colabuntur, & in membranâ adipoſâ, aut inter Muſculos, aut Muſculorum fibras, accumulabuntur.

§. 9.

Motus & Quies; Motus enim nimius non tantum febrim excitando, obſtructiones parit, verum etiam vaſa ita debilitat; ut non in fluida, tantâ, quâ olim, vi, agere poſſint, adeoque nimiæ cedant repletioni. Hoc vero immediate facit quies, videmus enim Fœminas quæ nullis utuntur exercitiis, ſed vitam ſedentariam ſemper degunt, hoc morbo potiſſimum eſſe affectas.

§. 10.

Excreta & retenta ſi modum excedant maxime huc conducere omnibus notum eſt; Excreta, ſeu Euacuationes nimiæ hunc morbum inducunt quatenus debilitant. Hæmorrhoides, Menſtrua, narium Hæmorrhagia, Venæſectio, aut aliæ aliquæ excretiones ſanguinis nimiæ, ut dicit Hipp. (citante Profpero Alpino in Lib. de Præſag. vitâ & morte Lib. 7. Cap. 3.) *Sanguis enim cum ſupra modum, aut ex utero muliebri, aut ex venis*

quæ

quæ Hæmorrhoidæ vocantur, *aut ex ulcere fluxerit*, *tunc vel omnes*, *vel plurimas operationes*, *ii*, *qui ita affecti ſunt*, *offenſas habent*; *nonnulli vero ipſorum non modo hæc patiuntur*, *verum etiam aqua inter cutem corripiuntur.* Et iterum Prædictorum Lib. 2. *At ne is cui multus ſanguis ſupra infraque perruperit, aquâ impleatur magnus metus eſt.* Hujuſmodi exempla quamplurima videnda ſunt apud Sennertum, Foreſtum & alios. Idem verum eſt de omni aliâ Evacuatione, ut fluxu alvi &c. teſte Proſpero Alpino de Med. Meth. Lib. 7. Cap. 24. Ubi inter cauſas Hydropis *Excrementorum immoderatam evacuationem*, *diu perſeverantem*, recenſet. Exemplum tale memorat Foreſtus Lib. 19. Obſ. 36. *Homo annos 30. natus*, *ex chronico morbo prius*, *& fluxu ventris*, *quaſi in Hecticam febrim incidit*, *cum putredine*, *nam & ſumpto cibo incaleſcebat*, *cui & difficultas ſpirandi aderat*, *ſimiliter & tuſſis*; *Tandem morbi diuturnitate*, *quæ hyeme præcedente duraverat*, *ad cachexiam devenit*, *& hydropem Hypoſarcam*, *& lienis aliqualem duritiem*, *ita ut primo pedes intumeſcerent*, *ac ædematum modo molliores & laxiores fierent*, *& poſtea facies & totum corpus tumidum evaderet.* Eundem quoque effectum habet Hæmorrhoidum, Memſtruorum, Perſpirationis Sanctorianæ retentio; ſcilicet copiam ſanguinis augendo, & cachochymicam ei naturam introducendo. Exemplum a menſium retentione habendum eſt in Foreſt. Lib. 19. Obſ. 34. *Virgo ſatis annoſa 40. annos nata*, *cui menſes longo tempore reſtricti fuere*, *tandem cachexiam incurrebat*, *mox univerſa caro huic*, *atque adeo totius corporis moles*, *ſpongiæ inſtar laxa & madida evaſit*, *ac toto corpore colore quodam mortuo*, *ac adeo intumeſcente*, *ut vix procedere poſſet*, *illâ nempe ſpecie Hydropis correpta*, *quam Anaſarcam ſeu Leucophlegmatiam appellamus.*

§. 11.

Eadem de nimio ſomno immodicisque vigiliis dicenda ſunt, quæ de nimio motu aut quiete; ambo enim corpus debilitando ad hunc morbum conducere poſſunt.

§. 12.

Animi Pathemata huc conferre poſſunt, quatenus actiones corporis perturbant, inde vires minuuntur & totum corpus languidum evadit, unde liquorum minuta circulatio, ſtagnatio, & tandem Hydrops.

§. 13.

A morbis acutis antecedentibus oriri quoque poteſt Leucophlegmatia, vizt. ab omnibus febribus non rite ſanatis, ita Celſus Lib. 3. Cap. 21. *Sæpe vero hoc malum per ſe incipit; ſæpe alteri vetuſto morbo, maximeque Quartanæ ſupervenit.* nihil enim vaſa magis debilitat, quam longus inveteratuſque morbus. Verum non tantum a morbis acutis oritur hic affectus, ſed etiam a ſchirrhis ſchirroſiſque tumoribus in variis corporis partibus, factis; ſcilicet quatenus vicina vaſa comprimendo, obſtructiones generant; Uti teſtatur Carolus Piſo in Obſervationibus ſuis de ſeroſâ colluvie §. 4. Cap. 3. *Fit autem plane Hydrops per compreſſionem vaſorum a Parenchymate viſcerum extumeſcente admodum, ſive Phlegmonode affectu, ſive ſchirro, quæ cauſa certe eſt Hydropis frequentiſſima.*

§. 14.

Ad Prognoſin quæ attinent ſequuntur. Omnem Hydropis ſpeciem periculoſam eſſe, & curatu difficilem, eoque difficiliorem, quo magis inveterata eſt; unde Leucophlegmatia facilior eſt curatu, quam aſcites; quia liquida adhuc non multum extravaſata ſunt, viſceraque adhuc ſana, vaſaque nondum rupta, ſed tantum diſtenta exiſtunt.

§. 15.

Leucophlegmatia quoque Pejor evadit, quanto materies illa aquoſa in Cachochymiam ſeu acredinem vergit.

§. 16.

§. 16.

Quo parcior redditur urina, eo plus aquæ in corpore accumulari denotatur; at ſi augeatur urinæ quantitas, ſperandum eſt, uti loquitur Celſus Lib. 3. Cap. 21. *Neque alienum eſt metiri & potionem ejus & urinam, nam ſi plus humoris excernitur, quam aſſumitur, ita demum ſecundæ valetudinis ſpes eſt.*

§. 17.

Quanto magis conqueritur de ſiti æger, tanto magis acredo in corpore exiſtit, tantoque Pejor morbus, ſecundum §nem penultimam.

§. 18.

Si tuſſis ægrum occupet, malum eſt; ſignificat enim Pulmones ab acri illâ materie lædi. Idem teſtatur Hippoc. Lib. 2. Epidem. §. 5. & Celſus Lib. 2. Cap. 8. *Æque in ea quoque ſpem tollit tuſſis, ſi ſanguis ſurſum deorſumve erupit, & aquâ corpus implevit.*

§. 19.

Hydrops ab acutis morbis originem ducens, raro ſanatur, teſte eodem, loco citato, ubi his utitur verbis, *at aqua inter cutem, ſi ex acuto morbo cœpit, ad ſanitatem raro perducitur.* Ratio mihi eſſe videtur, quia materies morbifica (ſi liceat ita loqui) non prorſus evacuata fuerat, ſed ſchirrhos, aut aliquid ſimile reliquit, unde ſi aqua Hydropicorum quam optime educatur, tamen cauſâ manente, iidem orientur effectus.

§. 20.

Diarrhæa ſpontanea in initio, appropinquantis valetudinis ſignum eſt, ſecundum Hippoc. Prænot. 457. *Aquæ inter cutem initio, aquoſum alvi profluvium, abſque cruditate exortum, morbum ſolvit.* Et iterum §. 6. Aph. 14. *Hydrope detento, ſi aqua e venis in ventrem confluxerit, ſolvitur morbus.* Exemplum hujuſmo-

juſmodi narrat Foreſtus Lib. 19. Obſ. 31. *Hoc modo novi Alcmarianam mulierem ad quam curandam accitus fui, hydrope aquoſo ſeu Leucophlegmatiâ laborantem, quæ cum in alvi profluvium vehemens incidiſſet, mox ab Hydrope, & totius corporis mole inflatâ, miraculi inſtar, omnibus admirantibus, liberata eſt.*

§. 21.

Æger ſi a Leucophlegmatiâ ſanari videretur, & iterum rediret morbus, nunquam perfecte ſanabitur. Hippoc. Præn. 459. *Aqua inter cutem quæ curationi ceſſit, ubi recurrit, ſpem tollit.* denotat enim delatam non fuiſſe cauſam.

§. 22.

Signis Diagnoſticis, Prognoſticis, & Cauſis hujus mali enumeratis, reſtat ſola Curatio; ad quam ſpectant omnia quæ vel humorem illum Leucophlegmaticum evacuant: vel conſuetum Robur vaſis conciliant: illa vero varia ab Authoribus laudantur.

§. 23.

1. Huc ſpectat imprimis antiquiſſima illa methodus urendi & ſcarificandi pedes, de quâ loquitur Hippoc. in Cap. de loco in Homine; *At aquam intercutem ſic curo, tumidas & aquæ plenas partes gladiolo aperio, crebroque ac parum, & e ſingulis corporis partibus educo, fomentiſque utor, & ſemper ut apertum ſit, calefaciente Medicamento illino.* & non ſolummodo ab Hippocrate uſitata fuit hæc methodus, ſed etiam ab omnibus Medicis Arabibus, Ægyptiisque, teſte Proſpero Alpino in Lib. de Med. Ægyptiorum Lib. 3. Cap. 13. & ſe plures per hanc methodum curaſſe memorat, dicens *in Ægypto ſatis familiaris ſectio hæc apud pleroſque prope talum, ſupra claviculas adminiſtrata, tum in Aſcite, tum in Leucophlegmatiâ, in utrâque enim diu apertis vulnuſculis adſervatis, humor omnis vacuatur, atque ex eâ vacuatione humoris non minus ſublata cauſa, a quâ Hydrops originem duxit, aliquot.*

quot ſanatos vidi. Maximum vero hujus methodi incommodum eſt difficultas labia vulnuſculorum a Gangræna tueri, quod fit ungueuto qnodam calefaciente.

§. 24.

2. Huc pertinent Diuretica quæ per urinæ vias aquam educunt, qualia ſunt inter vegetabilia apium, petroſelinum, fœniculum, allium, fructus juniperi &c. inter ſales, nitrum, ſal ammoniacus, & omnes lixiviales plantarum ſales, uſtione parati, uti ſal Tachenianus; inter Animalia Millepedes. Exemplum Hydropici ſanati a ſolis diureticis memorat Foreſtus Lib. 19. Obſ. 27. *Colonus quidam dum in Galliâ praxim exercerem, hydrope diu laborans, cum nihil opis a Medicis aliis ſentiret, me conſilii cauſâ acceſſit; Cui imperavi, cum non febricitaret, ut continuo allium comederet, quo factum eſt, ut multum aquoſitatis per urinam profuderit, atque ex inſperato eo remedio ſanus evaſit.*

§. 25.

3. Huic quoque morbo proſunt vomitoria, quæ maxime a Sydenhamo laudantur, nempe non tantum primas evacuant vias, ſed totius corporis vaſa concutiunt, unde obſtructiones parvas tollendo, motum liquoribus ſtagnantibus conciliant, & per Diaphoreſin magnâ copiâ expellunt: hujus generis ſunt, Radix Ipecacoanha, Crocus metallorum, Turbith minerale, Tartarus Emeticus, &c. laudatur quoque navigatio per mare, Exempla enim quamplurima ſunt Hydropicorum qui poſt vomitum a motu navis excitatum, ſani evaſere.

§. 26.

4. Non minimum hîc obtinet locum altera illa methodus Sydenhamiana, ſcilicet alvum ſolvere Hydragogis fortiſſimis, quæ varia a variis recenſentur Authoribus, verum qualia ſint, nihil

ad rem facit, modo ſint fortia, qualia ſunt Scammonium, Colocynthis, Gutta Gamba, & ſimilia, formulam ſi velis.

℞. Reſ. Scammonii.
Pulp. Coloeynth.
Merc. Dulc. ana. ℨj.
Terebinth. e Chio q. ſ. ut fiant Pillulæ gr. v.
de quibus ſumat æger a IV. ad VI.

Vel

℞. Reſin. Jalappæ.
Gutt. Gmb. ana. gr. VIII.
Electuar. Lenitiv. q. ſ. ut fiat bolus.

Nocent vero interdum Hydragoga nimium uſurpata, vires enim ægri adeo proſternunt, ut iterum reſtitui non poſſint, & non ſolummodo aquam educunt, ſed totam ſanguinis maſſam, vi ſuâ diſſolvente, in aquam convertunt; unde pejus malum. Quandoque vero loco illorum, purgantia minus fortia in corporibus naturaliter laxis mirum in modum hunc morbum debellant, uti monet Sydenhamus. *In iſtis qui catharſi prompte cedunt, Syrupus de Spinâ Cervinâ, etiam ſolus, aquas ſat copioſe elicit. Quod quidem Remedium in his aquas fere ſolas, eaſque in magnâ quantitate educit, nec ſanguinem turbans, nec urinam reddens coloratiorem, pro reliquorum purgantium more: Id tantum incommodi habet ſyrupus ille, quod inter operandum ingentem ſitim promovet.*

§. 27.

5. Muſculorum motus hic multum facit, nempe vaſa roborat & contenta exprimit, interdum vero ægri vires exercitium non tollerabunt, tumque ejus loco ſubſtitui debet frictio, quæ tam ab omnibus antiquis Medicis laudatur, inter quos a Celſo Lib. 3. Cap. 21. *Quinetiam ter quaterve quotidie opus eſt uti fricatione vehementi, cum oleo & quibuſdam calefacientibus.*

§. 28.

§. 28.

6. Acida quoque & vina acidula uti vinum Rhenanum, Moſellanum, hic locum obtinent, quatenus ſiti & putredini reſiſtunt; & Chalybeata, quatenus obſtructiones tollunt, & fibras roborant.

§. 29.

7. Sudorifera ab omnibus fere Medicis quam maxime laudantur, Exemplo ſit Proſper Alpinus de Med. Meth. Lib. 7. Cap. 24. ubi dicit *Sudorifica vocata, quæ facultatem habent ſudorem movendi, praecipuum utilitatis locum habere ſolent; ſiquidem omnis Hydrops ſudore tollitur, cum per ipſum & humor in aſcite, anaſarcâque, flatus in Tympanitide digeratur; itaque quanto citius ad hoc praeſidii genus deventum ſit, eo tutius. atque citius Hydrops curabitur*: Sudores vero triplici excitantur modo. 1°. Medicamentis internis datis, quæ calefaciunt & attenuant humores, & per inſenſibiles meatus eos excutiunt; qualia ſunt lignum ſaſſafras, Guajacinum, Radix Chynae, Sarſaparillæ, Serpentariæ Virg. & ſimilia. 2°. Movetur corporis exercitatione de illa vero antea dictum eſt. 3°. Calore ignis externi corpori applicato, modum hunc excitandi ſudores a Celſo memoratur, Lib. 3. Cap. 21. *Evocandus eſt ſudor, non exercitatione ſolummodo, ſed etiam in arenâ Calidâ, vel laconico, vel Clibano, ſimilibuſque aliis.*

§. 26.

8. Nihil curationem magis expedit, quam bona diæta, omnia enim Medicamenta & quidem Præſtantiſſima ſemper fruſtra uſurpantur, niſi Diæta cum Pharmaciâ in eundem ſcopum conſpirat, illa igitur exacte hîc obſervanda eſt, ſi felicem ex prioribus operationem, & curationem exſpectare velit Medicus; Præſcribatur ergo Potûs abſtinentia, cibus facilis digeſtionis, multiſque ſcatens Aromaticis, talis eſt panis biſcoctus, qui omnem

nem ſuam viſcoſitatem amiſit, adeoque in minutiſſima vaſa tranſire & ea nutrire aptiſſimus: porro non multum liquidi externi requirit, momento enim quo ſaliva ſecernitur, ſpongiæ inſtar eam abſorbet, & viſcoſitate nullâ donatus, ſalivæ ſecretionem nullo modo impedit, quod a cibis viſcidioribus, poros obſtruendo, contingeret; adeoque ſi fere nihil potûs hauriatur, & quotidie aliquid humoris per urinam & Perſpirationem perdatur, Ægrotus brevi ſanitatem recuperabit. Audiamus vero Carolum Piſonem de hac re, loco ſupra citato, Diſſertantem, *ſupervacaneum eſt de victûs ratione plura dicere, cum ſicca tenuiſque ſed alioqui in paucâ mole multum nutriens, ſatis evidenter ab hoc affectu deſideretur, in quo perpluvies ſeroſa longe manifeſtiùs quam in ullo alio redundat; omnibus namque ſatis innotuit, quod non pauci tenuioris fortunæ homines ab exquiſitâ potus abſtinentiâ priſtinam recuperarunt ſanitatem.*

F I N I S.